

Тақризи

муқарризи расмӣ ба диссертатсияи Шукурзода Саодат Нусратулло дар мавзуи «Иштироки занон дар раванди бунёди давлати соҳибистиқлол дар Ҷумҳурии Тоҷикистон (таҳлили сиёсӣ)» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯи ихтисоси 5.6.2. - Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ

Мутобиқати диссертатсия ба ихтисоси илмӣ, ки аз рӯи он диссертатсия ба ҳимоя пешниҳод шудааст

Таҳқиқоти диссертатсионии Шукурзода Саодат Нусратулло таҳти унвони «Иштироки занон дар раванди бунёди давлати соҳибистиқлол дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» ба омӯзиши масъалае бахшида шудааст, ки дар шароити муосир аҳамияти баланди илмӣ ва амалӣ дошта, ба самтҳои калидии илмҳои сиёсӣ, бахусус ихтисоси 5.6.2. – Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ пурра мувофиқат менамояд.

Муаллиф дар кори худ ба таҳлили иштироки занон дар равандҳои сиёсӣ, иҷтимоӣ ва идоракунии давлатӣ таваҷҷуҳ намуда, онҳоро ҳамчун як ҷузъи муҳими раванди ташаккули давлатдорӣ муосир баррасӣ намудааст. Иштироки занон дар ин равандҳо дар доираи фаъолияти институтҳои сиёсӣ, низоми идоракунии давлатӣ ва механизмҳои қабули қарорҳо, инчунин дар заминаи омилҳои иҷтимоӣ-фарҳангӣ ва ҳуқуқӣ ташаккул меёбад. Аз ин рӯ, мавзуи таҳқиқот на танҳо ба масъалаи баробарии гендерӣ маҳдуд мегардад, балки он дар контексти рушди низоми сиёсӣ, таҳкими институтҳои давлатӣ ва таъмини самаранокии идоракунии давлатӣ арзёбӣ карда мешавад.

Дар диссертатсия масъалаҳои марбут ба амалкарди институтҳои сиёсӣ дар шароити ташаккули сиёсати гендерӣ, нақши давлат дар таъмини баробарии имкониятҳо, фаъолияти ҷомеаи шахрвандӣ, инчунин таъсири омилҳои иҷтимоӣ-фарҳангӣ ба сатҳи иштироки занон дар ҳаёти

сиёсӣ мавриди таҳлили илмӣ қарор гирифтаанд. Ба вижа, масъалаҳое чун таъсири стереотипҳои гендерӣ, дастрасӣ ба захираҳои сиёсӣ ва иқтисодӣ, ва имкониятҳои воқеии занон барои ишғоли мансабҳои роҳбарикунанда бо равандҳои институтсионалӣ ва механизмҳои сиёсӣ алоқамандии мустақим доранд.

Ҳамзамон, дар таҳқиқот нақши сиёсати давлатӣ, санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва барномаҳои давлатӣ дар самти таъмини баробарии гендерӣ ва афзоиши иштироки занон дар раванди қабули қарорҳо мавриди таҳлил қарор гирифтааст. Ин равиш имкон медиҳад, ки робитаи байни институтҳои давлатӣ, сиёсати иҷтимоӣ ва рушди устувори ҷомеа дар заминаи иштироки занон дар ҳаёти сиёсӣ ба таври мукамал арзёбӣ гардад.

Бо дарназардошти омилҳои зикршуда метавон хулоса намуд, ки диссертатсияи пешниҳодшуда бо ихтисоси илмии 5.6.2. – Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ пурра мутобиқат дошта, аз ҷиҳати мазмун, сатҳи таҳлил ва аҳамияти амалӣ ба талаботи муносири илмҳои сиёсӣ ҷавобгӯ мебошад.

Мубрам будани мавзӯи диссертатсия. Дар шароити муносири рушди давлатдорӣ миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон масъалаи иштироки занон дар раванди бунёди давлати соҳибистиқлол аҳамияти махсуси илмӣ ва амалӣ касб намудааст. Дар давраи пас аз истиқлол, бо вусъати ислоҳоти сиёсӣ, иҷтимоӣ ва ҳуқуқӣ, масъалаи баланд бардоштани нақши занон дар ҳаёти ҷамъиятӣ ва сиёсӣ ба яке аз самтҳои муҳими сиёсати давлатӣ табдил ёфтааст.

Имрӯз, дар шароити таҳкими институтҳои демократӣ ва рушди ҷомеаи шахрвандӣ, зарурати омӯзиши амиқи омилҳое, ки ба иштироки занон дар идоракунии давлатӣ таъсир мерасонанд, бештар мегардад. Ин масъала на танҳо ҷанбаи назариявӣ дорад, балки барои таҳияи сиёсати самараноки гендерӣ, тақмили механизмҳои ҳуқуқӣ ва баланд бардоштани самаранокии идоракунии давлатӣ аҳамияти амалӣ низ дорад.

Мавзӯи диссертатсионӣ, ки ба таҳлили иштироки занон дар раванди бунёди давлати соҳибистиклол дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бахшида шудааст, дар маркази равандҳои муосири сиёсӣ ва иҷтимоии кишвар қарор дорад. Зеро дар ҷаҳони имрӯза масъалаи баробарии гендерӣ ва иштироки баробари занону мардон дар идоракунии давлат яке аз нишондиҳандаҳои муҳими рушди демократия ва устувории сиёсӣ ба ҳисоб меравад.

Таҳлили таҷрибаи миллӣ ва байналмилалӣ нишон медиҳад, ки сатҳи иштироки занон дар сохторҳои ҳокимият ба сатҳи рушди иҷтимоӣ, сиёсӣ ва ҳуқуқии давлат бевосита вобастагӣ дорад. Аз ин рӯ, омӯзиши ин мавзӯ барои муайян намудани роҳҳои самараноки густариши иштироки занон дар раванди таҳкими истиқлолияти давлатӣ ва рушди минбаъдаи ҷомеаи Тоҷикистон аҳамияти махсус дорад.

Дарачаи навгонии натиҷаҳои дар диссертатсия бадастомада ва нуқтаҳои илмие, ки барои ҳимоя пешниҳод мешаванд. Диссертатсияи Шукурзода Саодат Нусратулло дар самти таҳлили иштироки занон дар раванди бунёди давлати соҳибистиклол дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дорои як қатор унсурҳои навгонии илмӣ мебошад, ки ба такмили донишҳои мавҷуда дар соҳаи сиёсатшиносӣ ва гендершиносӣ мусоидат менамоянд. Муаллиф дар асоси таҳлили манбаъҳои назариявӣ ва таҷрибаи амалии рушди давлатдорӣ миллӣ, хулосаҳои нав ва асоснок пешниҳод намудааст, ки ба таври возеҳ хусусиятҳои иштироки занонро дар низоми идоракунии давлатӣ инъикос мекунанд.

Яке аз навгонии муҳими таҳқиқот дар он ифода меёбад, ки раванди иштироки занон дар бунёди давлати соҳибистиклол на танҳо ҳамчун масъалаи иҷтимоӣ, балки ҳамчун ҷузъи муҳими рушди институтҳои сиёсӣ ва таҳкими пояҳои давлатдорӣ баррасӣ гардидааст. Ин равиш имкон медиҳад, ки нақши занон дар таҳкими суботи сиёсӣ ва рушди демократия дар сатҳи нав арзёбӣ карда шавад.

Ҳамчунин дар таҳқиқот омилҳои асосие, ки ба сатҳи иштироки замон дар идоракунии давлатӣ таъсир мерасонанд, бо равиши комплексӣ таҳлил гардидаанд. Муаллиф таъсири омилҳои ҳуқуқӣ, иҷтимоӣ-фарҳангӣ, иқтисодӣ ва институтсионалиро дар шаклгирии имкониятҳои баробари мардону замон дар сиёсат нишон дода, робитаи онҳоро дар як низоми ягонаи таҳлилий пешниҳод намудааст.

Навгони дигари муҳими таҳқиқот дар таҳлили механизмҳои муосири тақвияти иштироки замон дар ҳаёти сиёсӣ ифода меёбад. Дар ин замина, пешниҳодҳои марбут ба такмили сиёсати давлатӣ, рушди механизмҳои дастгирии институтсионалӣ ва ғайрисиёсӣ қонеаи шахрвандӣ ҳамчун воситаҳои муҳими баланд бардоштани нақши замон дар раванди идоракунии давлатӣ асоснок карда шудаанд.

Дар маҷмӯъ, нуқтаҳои илмие, ки барои ҳимоя пешниҳод мешаванд, чунин хулоса мегиранд, ки иштироки замон дар раванди бунёди давлати соҳибистиқлол яке аз шартҳои муҳими рушди устувори қонеа мебошад. Ҳамзамон, зарурати такмили минбаъдаи сиёсати гендерӣ, таҳкими заминаҳои ҳуқуқӣ ва густариши имкониятҳои иҷтимоии замон ҳамчун омили калидии пешрафти давлатдорӣ таъкид мегардад.

Асоснокӣ ва эътимоднокии хулосаҳо ва тавсияҳои дар диссертатсияи Шукурзода Саодат Нусратулло овардашуда дар заминаи истифодаи васеи манбаъҳои илмӣ, таҳлили таҷрибаи миллӣ ва байналмилалӣ, инчунин татбиқи усулҳои муосири таҳқиқоти илмӣ таъмин гардидааст. Муаллиф дар қараёни таҳқиқот ба манбаъҳои назариявии эътирофшудаи илмҳои сиёсӣ, гендершиносӣ ва қонеашиносӣ таъия намуда, маводро бо далелҳои воқеӣ ва таҳлили муқоисавӣ мустаҳкам намудааст.

Эътимоднокии хулосаҳо дар он зоҳир мегардад, ки онҳо на танҳо бар асоси назария, балки дар асоси таҳлили амалии вазъи иштироки замон дар сохторҳои идоракунии давлатӣ ва таҷрибаи рушди давлатдории Тоҷикистон таъия шудаанд. Илова бар ин, истифодаи санадҳои меъёрии

хуқуқӣ, барномаҳои давлатӣ ва омили мавҷуда имконият додааст, ки натиҷаҳои таҳқиқот хусусияти воқеӣ ва санҷидашаванда дошта бошанд.

Асоснокии илмӣ тавсияҳо бо он таъмин карда мешавад, ки онҳо ба таҳлили амиқи мушкилоти мавҷуда, аз ҷумла монеаҳои иҷтимоӣ-фарҳангӣ, иқтисодӣ ва институтсионалӣ таъсир мекунад. Пешниҳодҳои муаллиф оид ба тақмили сиёсати гендерӣ, густариши механизмҳои ҳуқуқӣ ва баланд бардоштани нақши ҷомеаи шаҳрвандӣ дар асоси таҷрибаи кишварҳои гуногун ва талаботи рушди муносири давлатдорӣ таҳия шудаанд.

Ҳамин тариқ, хулосаҳо ва тавсияҳои диссертатсия дорои сатҳи баланди илмӣ, мантиқии дохилӣ ва мутобиқат бо воқеияти иҷтимоӣ мебошанд, ки ин зътимоднокии онҳоро ҳамчун натиҷаҳои таҳқиқоти илмӣ пурра тасдиқ менамояд.

Наشري натиҷаҳои таҳқиқ аз рӯйи мавзӯи диссертатсия.

Натиҷаҳои асосии илмӣ назариявӣ ва хулосаҳои муҳими диссертатсияи Шукурзода Саодат Нусратулло дар як қатор мақолаҳои илмӣ ва нашрияҳои тақризшавандаи сатҳи ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ инъикос ёфтаанд. Дар ин мақолаҳо масъалаҳои марбут ба таҳлили назариявӣ ва концептуалии иштироки занон дар раванди бунёди давлати соҳибистиқлол, омилҳои таъсиррасон ба сатҳи иштироки онҳо дар идоракунии давлатӣ, инчунин роҳҳои тақмили сиёсати гендерӣ ва баланд бардоштани нақши занон дар ҳаёти сиёсӣ мавриди баррасӣ қарор гирифтаанд.

Муаллиф дар маҷмӯъ 3 мақолаи илмӣ ба нашр расонидааст, ки онҳо дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшавандаи дохилшуда ба рӯйхати Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷой шудаанд. Ин мақолаҳо сатҳи муайяни таҳлили илмӣ ва мувофиқати пурра ба мазмуни диссертатсияро инъикос менамоянд.

Илова бар ин, натиҷаҳои таҳқиқот дар як қатор конференсҳо ва ҷамъишҳои илмӣ-амалӣ, ҳам дар сатҳи ҷумҳуриявӣ ва ҳам байналмилалӣ,

муаррифӣ гардидаанд. Ин ҳолат имкон додааст, ки хулосаҳо ва пешниҳодҳои асосии диссертатсия дар муҳити илмӣ мавриди муҳокима қарор гирифта, арзёбии мусбат пайдо намоянд ва эътимоднокии онҳо тақвият дода шавад.

Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссия. Диссертатсияи пешниҳодшуда мутобиқи меъёрҳо ва талаботи амалкунандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳия ва барасмият дароварда шудааст. Ҳангоми омодаسازی кори илмӣ довталаби унвони илмӣ талаботи «Дастурамал оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсия ва автореферати диссертатсия»-ро, ки бо қарори Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 31 марти соли 2022, №3 тасдиқ шудааст, пурра ба инобат гирифтааст.

Сохтори диссертатсия, тартиби ҷойгиршавии фаслу бобҳо, услуби илмӣ баён, истифодаи истинодҳо ва рӯйхати манбаъҳо ба талаботи муқарраргардида ҷавобгӯ мебошад. Ҳамчунин, қоидаҳои марбут ба ҳаҷм, шакли расмӣ ва тартиби пешниҳоди мавод риоя гардидаанд, ки ин мутобиқати пурраи кори илмиро ба стандартҳои Комиссия таъмин менамояд.

Эродҳо нисбат ба мазмуну муҳтавои диссертатсия.

Дар баробари дастовардҳои илмӣ ва аҳамияти назарраси таҳқиқоти Шукурзода Саодат Нусратулло, баъзе ҷанбаҳои мазмуну муҳтавои диссертатсия метавонанд мавриди такмили минбаъда қарор гиранд.

1. Дар диссертатсия ҳангоми таҳлили иштироки занон дар раванди бунёди давлати соҳибистиқлол бештар ба тавсифи умумии нақши онҳо дар ҳаёти сиёсӣ ва иҷтимоӣ диққат дода шудааст, дар ҳоле ки нишон додани механизмҳои мушаххаси таъсири занон ба раванди қабули қарорҳо камтар возеҳ ба назар мерасад.

2. Дар диссертатсия таҷрибаи муқоисавии кишварҳои хориҷӣ дар самти баланд бардоштани иштироки занон дар сиёсат маҳдуд истифода

шудааст ва таҳлили муқоисавӣ бо моделҳои байналмилалӣ метавонист пурратар бошад.

3. Дар диссертатсия масъалаи таъсири стереотипҳои гендерӣ ба маҳдудшавии иштироки занон дар сатҳи назариявӣ баррасӣ шудааст, аммо таҳлили амиқи иҷтимоӣ-психологӣ ин стереотипҳо ва механизмҳои бартаарафсозии онҳо маҳдуд ба назар мерасад.

Ин эродҳо хислати тавсиявӣ доранд ва ҷиҳати такмили минбаъдаи таҳқиқот ифода ёфтаанд. Онҳо ба мазмуни асосии илмӣ ва сатҳи таҳқиқоти муаллиф таъсири ҷиддӣ намерасонанд, балки онро ҳамчун тадқиқоти муҳими соҳавӣ таъйид мекунанд. Зеро натиҷаҳои таҳқиқоти мазкур мустақилона аз ҷониби муаллиф ба даст оварда шудаанд, кори илмӣ дорои навгониҳои назаррас мебошад, хулосаҳо ва тавсияҳои муаллиф асоснок ва бозътимоданд. Автореферати диссертатсия мундариҷа ва мухтавои асосии таҳқиқотро дар бар мегирад.

Ҳамин тариқ, диссертатсияи Шукурзода Саодат Нусратулло дар мавзӯи «Иштироки занон дар раванди бунёди давлати соҳибистиклол дар Ҷумҳурии Тоҷикистон (таҳлили сиёсӣ)» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 5.6.2 – Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ ба талаботи бандҳои 32-33-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.06.2021, №267 (бо тағйири иловаҳо бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26.06.2023, №295) тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ мебошад ва муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ мебошад.

Муқарризи расмӣ:

н.и.с муовини ректор
оид ба тарбияи ДДД

Ҷабборӣ Н.Ҷ.

Имзои Ҷабборӣ Н.Ҷ.-ро тасдиқ мекунам:

Сардори шуъбаи кадрҳо ва корҳои
Махсуси Донишгоҳи давлатии Данғара

Тоирзода С.Т.

Суроға: 735320, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
н. Данғара, кӯчаи Маркази 25
Телефон: (+992 833) 122-28-06;
Email: info/dsu2013@gmail.com

12.08.2026.